HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a opta)

16 iunie 2011 *

În cauza T-199/08,

Ziegler SA, cu sediul în Bruxelles (Belgia), reprezentată de J.-L. Lodomez și de J. Lodomez, avocați,

reclamantă,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată inițial de domnul A. Bouquet și de doamna O. Beynet și ulterior de domnii A. Bouquet și N. von Lingen, în calitate de agenți,

pârâtă,

având ca obiect o cerere de anulare a Deciziei C(2008) 926 final a Comisiei din 11 martie 2008 privind o procedură în temeiul articolului 81 [CE] și al articolului 53 din Acordul privind SEE (cazul COMP/38.543 – Servicii de mutări internaționale), precum și, cu titlu subsidiar, o cerere de anulare sau de reducere a amenzii aplicate reclamantei,

* Limba de procedură: franceza.

TRIBUNALUL (Camera a opta),

compus din domnii S. Papasavvas, îndeplinind funcția de președinte, N. Wahl și A. Dittrich (raportor), judecători,

grefier: doamna T. Weiler, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 27 aprilie 2010,

pronunță prezenta

Hotărâre

Situația de fapt

A — *Obiectul litigiului*

1 Conform Deciziei C(2008) 926 final a Comisiei din 11 martie 2008 privind o procedură în temeiul articolului 81 [CE] și al articolului 53 din Acordul privind SEE (cazul COMP/38.543 – Servicii de mutări internaționale) (denumită în continuare „decizia"), al cărei rezumat este publicat în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* din 11 august 2009 (JO C 188, p. 16), reclamanta, Ziegler SA, a participat la o înțelegere

pe piața serviciilor de mutări internaționale din Belgia având ca obiect stabilirea, în mod direct și indirect, a prețurilor, împărțirea pieței și manipularea procedurii de depunere a ofertelor. Comisia Comunităților Europene menționează că înțelegerea a funcționat pentru o perioadă de aproape 19 ani (din octombrie 1984 până în septembrie 2003). Membrii acesteia ar fi stabilit prețurile, ar fi prezentat devize false (numite „devize de complezență", denumite în continuare „DDC") clienților și s-ar fi despăgubit reciproc pentru ofertele respinse prin intermediul unui sistem de compensații financiare (denumite în continuare „comisioane").

B — *Reclamanta*

2 Reclamanta a fost înființată în anul 1908 sub denumirea Transports internationaux, Ziegler și Cie. Începând cu anul 1981, aceasta a fost denumită Ziegler și în anul 1983 a adoptat forma unei societăți pe acțiuni. Până în decembrie 2003, activitatea privind serviciile de mutări constituia o diviziune a reclamantei. La 11 decembrie 2003, diviziunea „Mutări" a societății Ziegler a făcut obiectul unui aport de sector de activitate către societatea Euro Time, care face parte din grupul Ziegler și a cărei denumire a fost modificată în Ziegler Relocation SA.

3 Ziegler este calificată drept întreprindere familială deținută de persoane fizice care sunt toate descendente ale fondatorilor întreprinderii, precum și de două societăți holding care au de asemenea legătură cu familia Ziegler.

4 În cursul exercițiului financiar încheiat la 31 decembrie 2006, Ziegler a realizat o cifră de afaceri proprie de 124 de milioane de euro și o cifră de afaceri consolidată în valoare de 244 420 326 de euro, realizată împreună cu filialele sale. Pe pagina sa de internet, aceasta se descrie ca fiind o societate holding care conduce o rețea europeană majoră de logistică (desemnată ca un „grup"), cu o cifră de afaceri de aproape 1,5 miliarde de euro și având un număr de angajați de peste 4 000 de persoane.

C — *Procedura administrativă*

5 Potrivit deciziei, Comisia a deschis procedura din proprie inițiativă, întrucât dispunea de informații care indicau că o serie de societăți belgiene care își desfășoară activitatea în sectorul mutărilor internaționale participau la acorduri susceptibile să intre sub incidența interdicției prevăzute la articolul 81 CE.

6 Astfel, în temeiul articolului 14 alineatul (3) din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, primul regulament de aplicare a articolelor [81 CE] și [82 CE] (JO 13, p. 204, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 3), în luna septembrie 2003 au fost efectuate verificări inopinate la sediile Allied Arthur Pierre NV, Interdean NV, Transworld International NV și Ziegler. În urma acestor verificări, Allied Arthur Pierre a introdus o cerere prin care a solicitat imunitate sau reducerea amenzii conform Comunicării Comisiei privind imunitatea la amenzi și reducerea cuantumului amenzilor în cauzele referitoare la înțelegeri (JO 2002, C 45, p. 3, denumită în continuare „Comunicarea privind cooperarea din 2002"). Allied Arthur Pierre a recunoscut participarea sa la acordurile privind comisioanele și DDC-urile, a enumerat concurenții implicați, în special un concurent care nu a fost cunoscut anterior de serviciile Comisiei, și a prezentat documente care confirmă declarațiile sale orale.

7 În temeiul articolului 18 din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 [CE] și 82 [CE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167), au fost adresate mai multe solicitări scrise de informații întreprinderilor participante la acordurile anticoncurențiale, concurenților, precum și unei organizații profesionale. La 18 octombrie 2006 a fost adoptată comunicarea privind obiecțiunile și a fost notificată mai multor societăți. Toți destinatarii au răspuns la aceasta. Reprezentanții lor, cu excepția celor ai societăților Amertranseuro International Holdings Ltd, Stichting Administratiekantoor Portielje, Team Relocations Ltd și Trans Euro Ltd, au invocat dreptul lor de acces la documentele conținute în dosarul Comisiei, care erau accesibile exclusiv în clădirile acesteia. Accesul le-a fost acordat pentru perioada 6-29 noiembrie 2006. La 22 martie 2007 a avut loc audierea.

8 La 6 iulie 2007, Allied Arthur Pierre a prezentat mijloace de probă suplimentare referitoare la acordurile privind DDC-urile și la acordurile privind comisioanele în ceea ce privește societățile Allied Arthur Pierre, Interdean și Ziegler începând cu anul 1988. O „scrisoare de expunere a faptelor", în care se preciza că Comisia intenționa să utilizeze aceste probe împotriva societăților Allied Arthur Pierre, Interdean și Ziegler, a fost trimisă tuturor părților la 23 august 2007. În anexa la scrisoarea de expunere a faptelor, Comisia a trimis tuturor părților o copie a acestor mijloace de probă. Părțile au avut posibilitatea să își prezinte punctul de vedere.

9 La 11 martie 2008, Comisia a adoptat decizia.

D — *Decizia*

10 Comisia afirmă că destinatarii deciziei, printre care și reclamanta, au participat la o înțelegere în sectorul serviciilor de mutări internaționale în Belgia, unde li se angajează răspunderea pentru aceasta. Participanții la înțelegere ar fi stabilit prețuri, și-ar fi împărțit clienții și ar fi manipulat depunerile de oferte cel puțin între 1984 și 2003. În consecință, aceștia ar fi săvârșit o încălcare unică și continuă a articolului 81 CE.

11 În opinia Comisiei, serviciile în cauză cuprind atât mutarea bunurilor aparținând persoanelor fizice, care sunt particulari sau angajați ai unei întreprinderi sau ai unei instituții publice, cât și mutarea bunurilor aparținând întreprinderilor sau instituțiilor publice. Aceste mutări se caracterizează prin faptul că Belgia constituie punctul lor de origine sau de destinație. Ținând seama de asemenea de faptul că toate societățile în cauză care furnizează servicii de mutări internaționale sunt situate în Belgia și că activitatea care face obiectul înțelegerii se desfășoară în Belgia, Comisia a considerat că centrul geografic al înțelegerii se afla în Belgia.

12 Cifra de afaceri cumulată a participanților la înțelegere aferentă serviciilor de mutări internaționale în Belgia a fost estimată de Comisie la suma de 41 de milioane de euro pentru anul 2002. Având în vedere că aceasta a estimat dimensiunea sectorului la o valoare de aproximativ 83 de milioane de euro, cota de piață cumulată deținută de întreprinderile implicate a fost stabilită la aproximativ 50 %.

13 Comisia menționează că înțelegerea avea în vedere în special stabilirea și menținerea unor prețuri ridicate și împărțirea pieței în mod concomitent sau succesiv sub mai multe forme: acorduri privind prețurile, acorduri privind împărțirea pieței printr-un sistem de devize false (DDC-urile) și acorduri privind un sistem de compensații financiare pentru ofertele respinse sau pentru cazurile în care nu există ofertă (comisioanele).

14 Comisia consideră că, în perioada cuprinsă între anul 1984 și începutul anilor '90, înțelegerea a funcționat în mod special în temeiul unor acorduri scrise de stabilire a prețurilor. În paralel, ar fi fost introduse comisioanele și DDC-urile. Un comision ar fi un element ascuns în prețul final pe care consumatorul trebuia să îl plătească fără a primi o prestație echivalentă. Astfel, acesta ar reprezenta o sumă de bani pe care societatea furnizoare de servicii de mutări care a obținut contractul având ca obiect o mutare internațională o datora concurenților care nu obținuseră contractul, indiferent dacă aceștia din urmă ar fi prezentat, la rândul lor, o ofertă sau s-ar fi abținut să facă acest lucru. Așadar, ar fi vorba despre un fel de compensație financiară în favoarea societăților furnizoare de servicii de mutări care nu obținuseră contractul. Membrii înțelegerii și-ar fi facturat reciproc comisioanele pentru ofertele respinse sau în privința cărora aceștia s-ar fi abținut, invocând servicii fictive, iar cuantumul acestor comisioane ar fi fost facturat clienților. Comisia afirmă că această practică trebuie considerată ca fiind o stabilire indirectă a prețului pentru serviciile de mutări internaționale în Belgia.

15 Membrii acestei înțelegeri ar fi cooperat de asemenea în vederea prezentării unor DDC-uri, care i-ar fi lăsat pe clienți, adică pe angajatorii care plăteau suma aferentă

mutării, să creadă în mod eronat că puteau să aleagă conform unor criterii bazate pe concurență. Un DDC ar fi un deviz fictiv prezentat clientului sau persoanei care se muta de o societate furnizoare de servicii de mutări care nu avea intenția să realizeze mutarea. Prin prezentarea DDC-ului, societatea furnizoare de servicii de mutări care dorea să obțină contractul (denumită în continuare „societatea solicitantă") ar fi procedat astfel încât instituția sau întreprinderea să primească mai multe devize, fie direct, fie indirect, prin intermediul persoanei care intenționa să se mute. În acest scop, societatea solicitantă ar fi prezentat concurenților prețul, prima de asigurare și costurile de depozitare la valoarea cărora aceștia trebuiau să factureze serviciul. Acest preț, care era mai ridicat decât prețul propus de societatea solicitantă, ar fi fost ulterior indicat în DDC-uri. În opinia Comisiei, dat fiind faptul că un angajator optează în mod normal pentru societatea furnizoare de servicii de mutări care oferă cel mai redus preț, societățile implicate în aceeași mutare internațională cunoșteau, în principiu, în avans care dintre respectivele societăți ar putea să obțină contractul pentru mutarea menționată.

16 În plus, Comisia subliniază că prețul cerut de societatea solicitantă putea fi mai ridicat decât ar fi fost altfel, întrucât celelalte societăți implicate în același serviciu de mutare ar fi prezentat DDC-uri în care figura un preț indicat de societatea solicitantă. Cu titlu de exemplu, Comisia citează, în considerentul (233) al deciziei, un e-mail intern din partea Allied Arthur Pierre din data de 11 iulie 1997 în care se indică următoarele: „[C]lientul a solicitat două [DDC-uri], așadar, putem să cerem un preț ridicat". Prin urmare, Comisia susține că prezentarea unor DDC-uri clienților constituia o manipulare a procedurii de depunere a ofertelor, astfel încât prețurile indicate în toate ofertele ar fi fost în mod deliberat mai ridicate decât prețul oferit de societatea solicitantă și, în orice caz, mai ridicate decât prețurile care ar fi fost oferite într-un mediu concurențial.

17 Comisia susține că aceste acorduri au fost stabilite până în anul 2003. În opinia sa, aceste activități complexe aveau același obiect, și anume stabilirea prețurilor, împărțirea pieței și denaturarea astfel a concurenței.

18 În concluzie, Comisia a adoptat dispozitivul deciziei, al cărui articol 1 are următorul cuprins:

„Întreprinderile următoare au încălcat dispozițiile articolului 81 alineatul (1) [CE] fixând, în mod direct și indirect, prețurile la serviciile de mutări internaționale din Belgia, împărțindu-și între ele o parte a acestei piețe și manipulând procedura de depunere a ofertelor pe parcursul perioadelor indicate:

[…]

(j) [Ziegler], de la 4 octombrie 1984 la 8 septembrie 2003.”

19 În consecință, la articolul 2 litera (l) din decizie, Comisia a aplicat reclamantei o amendă în valoare de 9,2 milioane de euro.

20 În vederea calculării cuantumului amenzilor, Comisia a aplicat, în cadrul deciziei, metodologia prezentată în Orientările sale privind calcularea amenzilor aplicate în temeiul articolului 23 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1/2003 (JO 2006, C 210, p. 2, Ediție specială, 08/vol. 4, p. 264, denumite în continuare „Orientările din 2006”).

21 La 24 iulie 2009, Comisia a adoptat Decizia C(2009) 5810 final de modificare a deciziei în ceea ce privește valoarea vânzărilor realizate de alți doi destinatari ai deciziei menționate.

Procedura și concluziile părților

22 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 3 iunie 2008, reclamanta a introdus prezenta acțiune.

23 Prin Ordonanța din 15 ianuarie 2009, Ziegler/Comisia (T-199/08 R, nepublicată în Repertoriu), președintele Tribunalului a respins cererea de aplicare a măsurilor provizorii depusă de reclamantă prin care aceasta a solicitat suspendarea executării articolului 2 litera (l) din decizie. Prin Ordonanța din 30 aprilie 2010, Ziegler/Comisia [C-113/09 P(R), nepublicată în Repertoriu], președintele Curții a respins recursul formulat de reclamantă împotriva acestei ordonanțe.

24 Pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul (Camera a opta) a decis deschiderea procedurii orale și a adresat anumite întrebări Comisiei, solicitând în același timp acesteia să prezinte anumite documente, ceea ce Comisia a făcut în termenul acordat. În plus, prin Ordonanța din 9 martie 2010, Tribunalul a obligat Comisia să prezinte versiunea confidențială a deciziei. Acest document nu a fost comunicat reclamantei. Întrucât, după examinarea pasajelor confidențiale, Tribunalul a considerat că acest document nu conținea informații necesare pentru soluționarea litigiului, acesta a decis să nu îl anexeze la dosar și l-a restituit Comisiei.

25 Pledoariile părților și răspunsurile acestora la întrebările adresate de Tribunal au fost ascultate în ședința din 27 aprilie 2010.

26 Reclamanta solicită Tribunalului:

— anularea deciziei;

— cu titlu subsidiar, anularea amenzii aplicate;

— cu titlu încă mai subsidiar, reducerea în mod substanțial a cuantumului acestei amenzi;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

27 În plus, reclamanta solicită Tribunalului să dispună prin hotărâre interlocutorie depunerea dosarului administrativ complet la grefa Tribunalului.

28 Comisia solicită Tribunalului:

— respingerea acțiunii;

— obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată.

În drept

29 Reclamanta invocă cinci motive care privesc anularea deciziei și patru motive subsidiare care se referă la anularea sau la reducerea amenzii.

A — *Motive care privesc anularea deciziei*

1. *Cu privire la primul motiv întemeiat pe erori vădite de apreciere și pe erori de drept în aprecierea condițiilor necesare pentru aplicarea articolului 81 alineatul (1) CE*

a) Argumentele părților

30 În primul rând, reclamanta susține că definiția pieței reținută de Comisie este prea restrânsă. Aceasta admite că „serviciile de mutări internaționale al căror punct de plecare și de destinație este Belgia" nu sunt interschimbabile, din punctul de vedere al cererii, cu serviciile de „mutări internaționale", însă aceasta pretinde că există o astfel de interschimbabilitate din punctul de vedere al ofertei. Așadar, Comisia nu ar putea să restrângă piața doar la societățile care oferă servicii de „mutări internaționale al căror punct de plecare și de destinație este Belgia", ci aceasta ar fi trebuit să ia în considerare toate societățile care oferă „servicii de „mutări internaționale", indiferent de localizarea acestora. Reclamanta precizează că prezența puternică a societăților străine pe piața belgiană demonstrează că piața geografică nu putea fi restrânsă doar la Belgia.

31 În al doilea rând, reclamanta impută Comisiei că a supraevaluat cifra de afaceri a societăților care își desfășoară activitatea de piață și, prin urmare, dimensiunea pieței. Aceasta susține că o abordare corectă a cifrei de afaceri realizate de societățile care își desfășoară activitatea în sectorul serviciilor de mutări internaționale impune necesitatea de a face o diferențiere între cifra de afaceri generată în calitate de subcontractant în cadrul unui serviciu de mutare internațională și cifra de afaceri generată în calitate de societate având controlul asupra unui serviciu de mutare internațională. În opinia reclamantei, doar cifra de afaceri aferentă serviciilor de mutări internaționale în privința cărora societatea a acționat ca „societate de control" trebuia luată în considerare în vederea stabilirii cifrei de afaceri a societăților în cauză, a volumului total al pieței și a cotelor de piață deținute de aceste întreprinderi. Reclamanta arată că Comisia a ținut seama de acest argument și a dedus această parte a cifrei de afaceri în vederea calculării amenzii. Pentru aceste motive, reclamanta consideră că cifra sa de afaceri în anul 2002 era de 2 897 000 de euro în loc de 4 114 500 de euro.

32 În al treilea rând, reclamanta pretinde că, în consecință, Comisia nu a îndeplinit sarcina probei referitoare la atingerea semnificativă adusă schimburilor dintre statele membre, pragul de 40 de milioane de euro conținut în „Comunicarea de *minimis*" nefiind atins. Aceasta invocă faptul că mai multe societăți au declarat că estimările lor erau aproximative și că, pentru a nu include de două ori aceeași sumă în estimare, era important ca din cifra declarată să se deducă cea realizată în calitate de subcontractant. În replica sa, Comisia adaugă că nici pragul de 5 % pentru suma cotelor de piață ale întreprinderilor în cauză nu era atins. În orice caz, prezumțiile conținute în această comunicare nu ar fi suficiente pentru a dovedi atingerea semnificativă adusă comerțului.

33 Comisia subliniază că înțelegerea avea ca obiect să restrângă concurența. În consecință, definirea pieței relevante – pe care aceasta nu ar fi făcut-o – nu ar fi necesară, iar argumentele reclamantei în această privință ar fi inoperante. În plus, argumentul întemeiat pe definirea pieței ar fi inoperant în măsura în care, chiar dacă

definiția pieței ar fi fost necesară și ar fi fost mai extinsă, acest fapt nu poate determina anularea deciziei, întrucât reclamanta nu contestă existența înțelegerii.

34 Cu titlu suplimentar, Comisia afirmă că argumentele reclamantei sunt nefondate. Faptul că operatorii străini pot concura cu societăți belgiene în ceea ce privește serviciile de mutări al căror punct de plecare sau de destinație este Belgia și faptul că există o puternică prezență a societăților străine pe această piață nu ar contrazice constatarea de fapt a Comisiei conform căreia centrul geografic al înțelegerii era Belgia.

35 În ceea ce privește dimensiunea pieței, Comisia susține că, în cazul în care argumentele reclamantei s-ar referi la Comunicarea Comisiei privind acordurile de importanță minoră care nu restrâng în mod semnificativ concurența în sensul articolului 81 alineatul (1) [CE] (*de minimis*) (JO 2001, C 368, p. 13, Ediție specială, 08/vol. 4, p. 26), aceste argumente sunt inoperante, întrucât restricțiile grave, și anume stabilirea prețurilor și împărțirea pieței, sunt interzise întotdeauna, indiferent care sunt cotele de piață ale întreprinderilor în cauză.

36 În cazul în care reclamanta s-ar referi la Orientările privind conceptul de efect asupra comerțului din articolele 81 [CE] și 82 [CE] (JO 2004, C 101, p. 81, Ediție specială, 08/vol. 4 p. 149, denumite în continuare „Orientările din 2004”), argumentele sale ar fi nefondate sau chiar inoperante. Comisia arată astfel că prezumția negativă de la punctul (52) din Orientările din 2004 fac trimitere la două condiții cumulative, și anume o cifră de afaceri de cel puțin 40 de milioane de euro și cote de piață de cel puțin 5 %. Or, Comisia ar fi considerat că niciuna dintre cele două condiții nu era îndeplinită. În plus, prezumția pozitivă cuprinsă la punctul (53) din Orientările din 2004 ar prevedea că, în ceea ce privește un acord care este prin natura sa susceptibil să aducă atingere comerțului dintre statele membre, este suficient ca doar una dintre cele două condiții alternative să fie îndeplinită.

37 În etapa duplicii, Comisia adaugă că a considerat drept temei al atingerii aduse comerțului dintre statele membre și caracterul transfrontalier al mutărilor și contestă admisibilitatea argumentului, invocat în replică, conform căruia pragul de 5 % nu a fost atins în speță.

38 Comisia afirmă în plus că cifra de afaceri realizată în calitate de subcontractant a fost inclusă în estimările valorii economice a sectorului. Aceasta subliniază că utilizase două metode pentru a estima dimensiunea sectorului în cauză, ambele evidențiind o valoare de 83 de milioane de euro și, prin urmare, o cotă de piață cumulată de 50 %. În schimb, la calcularea valorii vânzărilor care trebuie luate în considerare drept bază pentru calculul amenzilor, Comisia ar fi acceptat pentru toți participanții să se excludă vânzările realizate în calitate de subcontractanți.

b) Aprecierea Tribunalului

39 Primul motiv este divizat în trei aspecte care trebuie examinate împreună, întrucât sunt strâns legate. Astfel, primul aspect privește definirea pieței și al doilea, dimensiunea pieței în cauză, precum și cotele de piață deținute de întreprinderile respective. Pe această bază, reclamanta contestă, prin intermediul celui de al treilea aspect, constatarea Comisiei referitoare la atingerea semnificativă adusă comerțului dintre statele membre.

40 Cu titlu introductiv, trebuie să se examineze argumentul invocat de Comisie conform căruia criticile întemeiate pe o definiție eronată a pieței relevante, pe o estimare eronată a dimensiunii acesteia, precum și pe cotele de piață ale întreprinderilor în cauză sunt inoperante.

Observații introductive

41 Comisia susține că, potrivit jurisprudenței, definirea pieței relevante nu este necesară în cazul unor restrângeri vădite ale concurenței. Dat fiind faptul că, în prezenta cauză, înțelegerea avea în mod cert drept obiect restrângeri vădite ale concurenței, Comisia concluzionează în sensul că definirea pieței relevante nu era necesară și că argumentele invocate de reclamantă sunt, prin urmare, inoperante.

42 Această argumentare nu poate fi reținută.

43 În mod cert, în vederea aplicării articolului 81 alineatul (1) CE, Comisia este scutită de obligația de a demonstra efectele anticoncurențiale reale ale acordurilor sau ale practicilor care au ca obiect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței (Hotărârea Curții din 13 iulie 1966, Consten și Grundig/Comisia, 56/64 și 58/64, Rec., p. 429, 496, și Hotărârea Tribunalului din 6 aprilie 1995, Ferriere Nord/Comisia, T-143/89, Rec., p. II-917, punctul 30, confirmată prin Hotărârea Curții din 17 iulie 1997, Ferriere Nord/Comisia, C-219/95 P, Rec., p. I-4411, punctele 12-15).

44 Nu este mai puțin adevărat că, potrivit unei jurisprudențe consacrate, articolul 81 alineatul (1) CE nu este aplicabil dacă incidența înțelegerii asupra schimburilor intracomunitare sau asupra concurenței nu este „semnificativă". Astfel, un acord iese de sub incidența interdicției prevăzute la articolul 81 alineatul (1) CE atunci când nu restrânge concurența sau nu aduce atingere comerțului dintre statele membre decât în mod nesemnificativ (Hotărârea Curții din 30 iunie 1966, LTM, 56/65, Rec., p. 337, 360, Hotărârea Curții din 9 iulie 1969, Völk, 5/69, Rec., p. 295, punctul 7, Hotărârea Curții din 28 aprilie 1998, Javico, C-306/96, Rec., p. I-1983, punctele 12 și 17, și Hotărârea Tribunalului din 19 martie 2003, CMA CGM și alții/Comisia, T-213/00, Rec., p. II-913, punctul 207).

45 În consecință, Comisia are obligația de a defini piața într-o decizie adoptată în temeiul articolului 81 CE în situația în care, fără o asemenea definire, nu se poate determina dacă acordul sau practica concertată în cauză poate aduce atingere comerțului dintre statele membre și dacă are ca obiect sau ca efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței (Hotărârea Tribunalului din 6 iulie 2000, Volkswagen/Comisia, T-62/98, Rec., p. II-2707, punctul 230).

46 Or, în cadrul primului motiv, reclamanta repune în discuție aprecierea efectuată de Comisie a acestor condiții de aplicare a articolului 81 CE, întrucât definirea și dimensiunea pieței, precum și cotele de piață deținute nu reprezintă efectiv decât condiții prealabile (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 21 februarie 1995, SPO și alții/Comisia, T-29/92, Rec., p. II-289, punctul 75).

47 În ceea ce privește caracterul semnificativ al restrângerii concurenței, din cererea introductivă nu reiese totuși în mod clar că reclamanta înțelege să formuleze o critică în această privință, întrucât, cu excepția unei simple referiri la Hotărârea Völk, citată la punctul 44 de mai sus, în cadrul primului motiv subsidiar, aceasta nu pare să facă o diferențiere între caracterul semnificativ al restrângerii concurenței și cel al atingerii aduse comerțului dintre statele membre. Prin urmare, o critică întemeiată pe încălcarea normei *de minimis*, presupunând că a fost invocată, ar fi, așadar, inadmisibilă în temeiul articolului 44 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul de procedură al Tribunalului, care impune o contestație formulată detaliat.

48 În ceea ce privește atingerea semnificativă adusă comerțului dintre statele membre, reclamanta pare să facă uneori confuzie între Comunicarea *de minimis* și Orientările din 2004. Cu toate acestea, este clar că în cadrul primului său motiv – deși face referire la o „Comunicare d*e minimis*" – ea se referă de fapt la Orientările din 2004. Astfel, reclamanta a repus în discuție în mod expres faptul că Comisia ar fi îndeplinit sarcina probei referitoare la atingerea semnificativă adusă comerțului dintre statele membre (punctul 32 de mai sus). Pentru acest motiv, trebuie să se respingă afirmația

Comisiei conform căreia reclamanta a invocat un argument nou în etapa replicii, întrucât menționarea pragului de 5 % în replică reprezintă doar o completare a unui motiv existent, iar nu un motiv nou.

49 În decizie, pentru a dovedi existența unei atingeri semnificative aduse comerțului dintre statele membre, Comisia se întemeiază pe Orientările din 2004 care precizează pragurile minime ale cotelor de piață și ale cifrelor de afaceri consolidate ale întreprinderilor în cauză. Or, potrivit punctului (55) din aceste orientări, aplicarea pragului de 5 % din cotele de piață prevăzut la punctele (52) și (53) din orientările menționate implică o stabilire prealabilă a pieței relevante.

50 În consecință, în măsura în care fac referire la aprecierea atingerii semnificative aduse comerțului dintre statele membre și în special la pragul de 5 %, criticile referitoare la definirea eronată a pieței relevante, la estimarea eronată a dimensiunii acesteia, precum și la cotele de piață ale întreprinderilor în cauză nu sunt inoperante. Această concluzie nu este repusă în discuție prin faptul că reclamanta nu a contestat existența înțelegerii, întrucât această recunoaștere nu o include pe aceea a atingerii semnificative aduse comerțului prin această înțelegere. În plus, contrar celor susținute de Comisie, inexistența unei astfel de atingeri, care constituie o condiție de aplicare a articolului 81 alineatul (1) CE, ar determina anularea deciziei pentru lipsa competenței Comisiei.

Cu privire la atingerea semnificativă adusă comerțului dintre statele membre

51 În considerentul (373) al deciziei, Comisia apreciază că, potrivit Orientărilor din 2004, caracterul semnificativ al efectelor acordurilor poate fi prezumat, întrucât suma cotelor de piață ale societăților furnizoare de servicii de mutări în cauză depășește 5 % din piața serviciilor de mutări internaționale din Belgia și cifra de afaceri realizată de părți pentru serviciile în cauză depășește 40 de milioane de euro. În speță, societățile furnizoare de servicii de mutări în cauză ar fi realizat o cifră de afaceri mai mare de 41

de milioane de euro în anul 2002 și suma cotelor lor de piață ar fi de aproximativ 50 %. În plus, în duplică, Comisia susține că, pentru a demonstra existența unei atingeri aduse comerțului, în considerentul (372) al deciziei, s-a întemeiat în egală măsură pe caracterul transfrontalier al mutărilor. Așadar, trebuie să se examineze dacă Comisia a dovedit în cadrul deciziei existența unei atingeri semnificative aduse comerțului dintre statele membre.

— Cu privire la caracterul transfrontalier

52 În ceea ce privește, în primul rând, caracterul transfrontalier al mutărilor în cauză se impune constatarea faptului că acest caracter, care nu este contestat, nu se confundă cu problema privind caracterul „semnificativ" al atingerii aduse comerțului dintre statele membre.

53 Astfel, în cazul în care orice tranzacție transfrontalieră ar fi automat susceptibilă să aducă atingere în mod semnificativ comerțului dintre statele membre, noțiunea de caracter semnificativ, care este totuși o condiție de aplicare a articolului 81 alineatul (1) CE, stabilită de jurisprudență, ar fi golită de orice fel de conținut. În această privință, Comisia a recunoscut în plus, în cadrul ședinței, că chiar și în cazul unei încălcări prin obiect este necesar ca încălcarea să fie susceptibilă să aducă atingere în mod semnificativ schimburilor intracomunitare. Acest lucru rezultă de altfel și din Orientările din 2004, întrucât prezumția pozitivă, prevăzută la punctul (53) din acestea, nu se aplică decât acordurilor sau practicilor care prin însăși natura lor sunt susceptibile să aducă atingere comerțului dintre statele membre.

54 În cursul ședinței, Comisia a invocat totuși Hotărârea Curții din 1 octombrie 1987, Vereniging van Vlaamse Reisbureaus (311/85, Rec., p. 3801) cu scopul de a susține teza sa conform căreia caracterul transfrontalier al mutărilor ar fi fost *per se* suficient pentru a întemeia competența sa. Or, se impune constatarea faptului că această hotărâre, și în special punctul său 18, nu abordează problema privind caracterul

semnificativ al atingerii aduse comerțului. Astfel, acest termen nici măcar nu este menționat în hotărârea amintită.

55 În orice caz, decizia nu conține nicio motivare care se întemeiază exclusiv pe caracterul transfrontalier al mutărilor în cauză. În special, rezultă atât din modul său de redactare, cât și din contextul său că considerentul (372) al deciziei, care nu menționează Hotărârea Vereniging van Vlaamse Reisbureaus, citată la punctul 54 de mai sus, nu are în vedere să demonstreze caracterul semnificativ al atingerii aduse comerțului.

— Cu privire la pragul de 40 de milioane de euro

56 În ceea ce privește pragul de 40 de milioane de euro, reclamanta impută Comisiei că a supraevaluat cifra de afaceri cumulată a participanților la înțelegere.

57 Admițând o cerere formulată de reclamantă, Tribunalul a invitat Comisia să prezinte anumite documente pentru a permite reclamantei să fie pe deplin în măsură să conteste această cifră. Comisia a prezentat, așadar, versiunile neconfidențiale ale răspunsurilor la comunicarea privind obiecțiunile formulate de ceilalți destinatari ai deciziei, precum și răspunsurile lor la solicitările sale de informații. Cu toate acestea, în cadrul ședinței, reclamanta a precizat că nu deducea niciun argument din documentele prezentate de Comisie. Prin urmare, dacă se prezumă că abordarea Comisiei privind subcontractarea este corectă, suma vânzărilor ar rămâne, așadar, superioară pragului de 40 de milioane de euro, iar aceasta chiar dacă se ia în considerare Decizia C(2009) 5810 (punctul 21 de mai sus), care determină o reducere a cifrei de afaceri consolidate de peste 600 000 de euro.

58 Trebuie totuși să se considere că argumentele invocate de reclamantă, întemeiate pe necesitatea de a face o diferențiere între cifra de afaceri generată în calitate de subcontractant și cifra de afaceri rezultată în calitate de societate care exercită controlul asupra unui serviciu de mutare internațională, sunt întemeiate. Astfel, pentru a nu include de două ori aceeași cifră în estimarea vânzărilor în cauză, este necesar ca din cifra de afaceri realizată cu ajutorul serviciilor respective să se deducă cifra de afaceri realizată în calitate de subcontractant. În caz contrar, pentru o singură mutare, această din urmă cifră de afaceri ar fi inclusă prima dată în cifra de afaceri a societății care exercită controlul asupra serviciului și a doua oară în cifra de afaceri a subcontractantului. În plus, cifrele de afaceri ale subcontractantului nu au fost realizate pe piața serviciilor de mutări destinate consumatorului final.

59 Explicația furnizată de Comisie în considerentul (530) al deciziei pentru a justifica alegerea sa de a exclude aceste vânzări de la calculul amenzii este de altfel convingătoare. Totuși, această explicație nu poate indica motivul pentru care ar trebui să se includă de două ori aceeași cifră de afaceri în estimarea dimensiunii pieței în vederea stabilirii existenței unei atingeri considerabile aduse comerțului. Această estimare, precum și cea a cifrei de afaceri cumulate a participanților la înțelegere sunt, așadar, afectate de o eroare vădită.

60 Această concluzie este susținută de răspunsurile Comisiei la întrebările scrise și orale adresate de Tribunal.

61 Comisia a încercat, în primul rând, să deducă un argument din punctul (54) din Orientările din 2004. Or, această dispoziție se limitează să excludă vânzările dintre societăți care fac parte din același grup, însă nu se referă nicidecum la problema subcontractării. Aceasta nu poate în special constitui un temei pentru argumentul *a contrario* pe care Comisia pare să îl invoce.

62 În al doilea rând, în răspunsul său scris, Comisia a susținut că abordarea sa nu determină „în mod necesar" luarea în considerare de două ori a aceleiași mutări, întrucât, pe de o parte, un anumit număr de societăți prestatoare de servicii de mutări belgiene

nu făceau parte din înțelegere și, pe de altă parte, subcontractarea era realizată în anumite cazuri în numele societăților străine care prestau serviciile de mutări. Comisia recunoaște, așadar, în mod implicit că, în celelalte cazuri, această abordare echivala cu includerea de două ori a cifrelor de afaceri realizate în calitate de subcontractant. În plus, în cadrul ședinței, Comisia a recunoscut că exista o luare în considerare de două ori atunci când subcontractarea era realizată între doi participanți la înțelegere. Mai mult, aceasta a admis că, în cazul în care metodologia sa ar fi corectată în privința acestui aspect, pragul de 40 de milioane de euro nu ar mai fi atins.

63 Rezultă din considerațiile precedente că Comisia nu a demonstrat că pragul de 40 de milioane de euro a fost atins în speță.

— Cu privire la pragul de 5 %

64 În ceea ce privește pragul de 5 %, reclamanta susține că Comisia ar fi trebuit să definească piața și că ar fi trebuit să includă toate „serviciile de mutări internaționale”.

65 În ceea ce privește cel de al doilea motiv, trebuie respinsă afirmația conform căreia Comisia a plecat de la premisa unei piețe prea restrânse. Ea a arătat în mod întemeiat că înțelegerea avea ca obiect să restrângă concurența în sectorul serviciilor de mutări internaționale al căror punct de destinație sau de plecare era Belgia. Astfel, mutările în cauză erau caracterizate prin faptul că Belgia constituia punctul de origine sau punctul de destinație și că activitatea care făcea obiectul înțelegerii se desfășura în Belgia. În plus, în estimarea sa cu privire la dimensiunea pieței, Comisia a ținut seama de cifrele de afaceri ale societăților străine pe această piață. În consecință, Comisia a constatat în mod întemeiat că serviciile în cauză erau servicii de mutări internaționale în Belgia.

66 În ceea ce privește motivul întemeiat pe nedefinirea pieței, se impune constatarea faptului că acest calcul al unei cote de piață implică, drept prezumție logică, definirea acestei piețe. Astfel, după cum Tribunalul a arătat deja la punctul 49 de mai sus, în cadrul punctului (55) din Orientările din 2004 se recunoaște în mod expres că, „[p]entru a aplica pragul cotei de piață, este necesar să se determine piața relevantă. Aceasta este formată din piața relevantă a produsului și din piața geografică relevantă". Această obligație rezultă și mai clar din alte versiuni lingvistice ale acestui punct (de exemplu, în limba engleză: „it is necessary" și în limba germană: „muss").

67 În plus, în ceea ce privește caracterul obligatoriu al orientărilor adoptate de Comisie, Curtea a constatat deja că, adoptând asemenea norme de conduită și anunțând prin intermediul publicării acestora că le va aplica în viitor situațiilor vizate de acestea, Comisia își limitează propria putere de apreciere și nu se poate abate de la aceste norme fără să riște să fie sancționată, dacă este cazul, în temeiul unei încălcări a principiilor generale de drept precum egalitatea de tratament sau protecția încrederii legitime (Hotărârea Curții din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, Rec., p. I-5425, punctul 211).

68 Or, este cert că Comisia nu a îndeplinit obligația menționată la punctul (55) din Orientările din 2004. În înscrisurile sale și în cadrul ședinței, aceasta a insistat nu doar asupra faptului că nu era obligată să definească piața relevantă, ci și asupra faptului că nu făcuse acest lucru. În consecință, constatarea Comisiei conform căreia pragul de 5 % a fost atins ar trebui, în principiu, să fie respinsă.

69 Cu toate acestea, în circumstanțele din speță, Tribunalul consideră că Comisia a dovedit totuși corespunzător cerințelor legale că cea de a doua condiție alternativă avută în vedere în prezumția menționată la punctul (53) din Orientările din 2004 era îndeplinită.

70 Astfel, în considerentele (88)-(94) ale deciziei, Comisia a prezentat o descriere suficient de detaliată a sectorului în cauză, inclusiv oferta, cererea și piața geografică. Prin urmare, Comisia a definit în mod precis serviciile relevante, precum și piața. Tribunalul consideră că o astfel de descriere a sectorului poate fi suficientă în măsura în care este îndeajuns de detaliată pentru a permite Tribunalului să verifice afirmațiile de bază ale Comisiei și în măsura în care, în temeiul acestui lucru, cota de piață cumulată depășește în mod evident în mare măsură pragul de 5 %.

71 În această privință, trebuie subliniat, în primul rând, că Comisia a constatat în mod justificat că serviciile în cauză erau servicii de mutări internaționale în Belgia (punctul 65 de mai sus). În al doilea rând, pe această bază, Comisia a estimat dimensiunea pieței la 83 de milioane de euro și cota de piață cumulată a participanților la înțelegere la aproximativ 50 %. Aceste cifre trebuie ajustate pentru a lua în considerare corectările rezultând din Decizia C(2009) 5810 (punctul 21 de mai sus) și din excluderea vânzărilor realizate în calitate de subcontractant (punctul 59 de mai sus), ceea ce are drept rezultat, în opinia Comisiei, o cifră de afaceri cumulată mai mare de 20 de milioane de euro și o cotă de piață cumulată de aproape 30 %. Această cotă de piață se situează totuși cu mult deasupra pragului de 5 %. În al treilea rând, în răspunsul la întrebările Tribunalului, reclamanta însăși a constatat în cadrul ședinței că, pentru ca pragul de 5 % să nu fie depășit, dimensiunea pieței ar trebui să fie de cel puțin 435 de milioane de euro. Or, singura posibilitate pentru a atinge o astfel de dimensiune a pieței relevante ar fi de a avea în vedere o piață mult mai extinsă decât cea a serviciilor de mutări internaționale în Belgia, piață care a fost totuși identificată în mod întemeiat ca fiind piața relevantă.

72 În aceste condiții, Tribunalul consideră că, în mod excepțional, Comisia putea să se întemeieze pe cea de a doua condiție alternativă cuprinsă la punctul (53) din Orientările din 2004 fără a formula în mod expres o definiție a pieței în sensul punctului (55) din aceste orientări.

73 În sfârșit, astfel cum Comisia a subliniat în mod întemeiat, în contextul prezumției pozitive prevăzute la punctul (53) din Orientările din 2004, este suficient ca doar una dintre cele două condiții alternative să fie îndeplinită pentru a putea dovedi caracterul semnificativ al atingerii aduse comerțului dintre statele membre.

74 Rezultă că primul motiv invocat de reclamantă trebuie respins.

2. *Cu privire la al doilea motiv întemeiat pe erori vădite de apreciere și pe erori de drept în punerea în aplicare a articolului 81 alineatul (1) CE*

75 Acest motiv este structurat pe trei aspecte. Primele două aspecte au în vedere reducerea amenzii ca urmare a unor circumstanțe atenuante. Prin intermediul celui de al treilea aspect, reclamanta solicită o reducere a amenzii ca urmare a dificultăților sale economice și financiare.

a) Argumentele părților

76 În primul rând, reclamanta susține că Comisia avea cunoștință despre existența sistemului privind DDC-urile și că l-ar fi tolerat ani de zile. Practica ar fi fost cunoscută de agenții Comisiei și ar fi fost într-o asemenea măsură răspândită în cadrul serviciilor sale încât ar fi fost de neconceput faptul că Comisia nu a luat niciodată cunoștință despre acest sistem. Peste 30 % din încălcările descoperite în legătură cu DDC-urile ar privi agenți ai Comisiei. În ceea ce privește argumentul conform căruia Comisia, în calitate de instituție, nu avea cunoștință despre acest sistem, reclamanta afirmă că este vorba despre o „pură ficțiune". În plus, această practică ar fi fost cunoscută de anumiți directori generali, de șefi de unitate și de comisari. Cu toate acestea, Comisia ar fi tolerat sistemul, permițând agenților săi să profite de acesta.

77 Reclamanta consideră că acest comportament al Comisiei, care nu ar fi întreprins nicio acțiune pe parcursul anilor pentru a pune capăt practicii privind DDC-urile, era de natură să creeze o anumită confuzie în ceea ce privește stabilirea faptului dacă practica constituia sau nu constituia o încălcare. Această circumstanță și intervenția cu întârziere a Comisiei ar justifica o reducere a amenzii.

78 În al doilea rând, reclamanta pretinde că sistemul privind DDC-urile nu rezulta dintr-o înțelegere sau dintr-o practică concertată, ci că răspundea la o cerere a pieței, întrucât DDC-urile erau solicitate chiar de clienți. În consecință, ar fi fost extrem de dificil pentru întreprinderile în cauză să refuze să furnizeze aceste DDC-uri fără a-și asuma riscul de a provoca neplăcere clienților lor și de a-i pierde.

79 În al treilea rând, reclamanta invocă dificultățile economice și financiare cu care se confruntă de mai mulți ani. În această privință, Comisia nu ar fi apreciat în mod corect circumstanțele prezentate de reclamantă, deși, în temeiul punctului 35 din Orientările din 2006, aceasta poate să țină seama de absența capacității de plată a unei întreprinderi într-un anumit context social și economic. Reclamanta arată că simpla referire la faptul că amenda nu reprezintă decât 3,76 % din cifra sa de afaceri mondială pentru anul 2006 nu este suficientă pentru a stabili capacitatea sa de plată. În realitate, ea s-ar afla într-o situație apropiată de starea de faliment.

80 Comisia respinge aceste argumente și observă că este vorba mai degrabă despre un motiv referitor la cuantumul amenzii.

b) Aprecierea Tribunalului

81 Al doilea motiv, prezentat în partea din cererea introductivă intitulată „Motive prin care se urmărește anularea deciziei", este pretins întemeiat pe „erori vădite de apreciere și pe erori de drept în punerea în aplicare a articolului 81 alineatul (1) CE". Totuși,

acesta nu urmărește decât o reducere a amenzii ca urmare a unor circumstanțe atenuante și a unor dificultăți economice și financiare, iar nu anularea deciziei. Deși, în cadrul ședinței, reclamanta s-a opus unei recalificări a motivului, se impune constatarea faptului că în cererea introductivă aceasta afirmă doar că circumstanțele invocate justifică o „reducere a amenzii". În consecință, aceste argumente vor fi abordate atunci când Tribunalul va examina motivele referitoare la cuantumul amenzii (punctul 150 și următoarele de mai jos).

3. *Cu privire la al treilea motiv întemeiat pe o încălcare a obligației de motivare*

82 În cadrul acestui motiv, reclamanta invocă nemotivarea în ceea ce privește calculul cuantumului de bază al amenzii (primul aspect) și în ceea ce privește respingerea argumentului său întemeiat pe dificultățile sale economice și financiare (al doilea aspect).

a) Argumentele părților

83 Reclamanta invocă faptul că, în ceea ce privește gravitatea încălcării, Comisia s-a limitat să stabilească proporția valorii vânzărilor care trebuie luate în considerare la nivelul de 17 %, fără nicio altă explicație. În mod similar, în ceea ce privește cuantumul suplimentar aplicat cu titlu de descurajare, Comisia ar fi avut în vedere intervalul cel mai redus, și anume 17 %, fără a oferi nicio altă explicație. Astfel, motivarea referitoare la cuantumul amenzii nu ar fi decât pur formală, iar reclamanta nu ar putea să înțeleagă metodologia aplicată de Comisie pentru a ajunge la aceste rezultate. Comisia ar caracteriza încălcările reținute ca fiind „printre cele mai grave". Conform punctului 23 din Orientările din 2006, proporția care se impune a fi luată în calcul ar

fi trebuit să se situeze, așadar, „la limita superioară a intervalului". Cu toate acestea, Comisia ar fi stabilit această proporție la un nivel puțin mai ridicat decât jumătatea acestui interval, fără a oferi explicații cu privire la motivele pentru care a făcut această alegere și fără a preciza circumstanțe și factori care au determinat-o să ajungă la acest rezultat.

84 În ceea ce privește dificultățile sale economice și financiare, reclamanta arată că Comisia a respins acest argument susținând doar că amenda calculată pentru societatea Ziegler nu reprezenta decât 3,76 % din cifra de afaceri mondială a întreprinderii în anul 2006. Totuși, în cazul în care Comisia nu este obligată să își exprime poziția cu privire la toate argumentele invocate de reclamantă, aceasta nu poate, în opinia reclamantei, să nu țină cont de argumentația sa în ansamblu. Procedând în acest mod, Comisia ar fi încălcat de asemenea dreptul reclamantei de a fi audiată.

85 Comisia contestă aceste argumente și evidențiază că eventualele vicii existente în motivarea privind stabilirea amenzii, în special referitoare la gravitatea încălcării sau la capacitatea de plată, nu ar determina anularea deciziei.

b) Aprecierea Tribunalului

86 Cu titlu introductiv, trebuie constatat că criticile invocate în cadrul acestui motiv privesc de asemenea doar amenda aplicată, iar nu constatarea unei încălcări. Astfel cum a subliniat în mod întemeiat Comisia, o încălcare a obligației de motivare în ceea ce privește stabilirea amenzii ar avea drept consecință o anulare a deciziei în ansamblul său. Astfel, o asemenea încălcare a normelor fundamentale de procedură nu ar afecta decât articolul 2 din decizie, în temeiul căruia sunt aplicate amenzile.

87 Conform unei jurisprudențe constante, motivarea impusă de articolul 253 CE, care constituie o normă fundamentală de procedură în sensul articolului 230 CE, trebuie să fie adaptată naturii actului în cauză și trebuie să menționeze în mod clar și neechivoc raționamentul instituției care a emis actul, astfel încât să dea posibilitatea persoanelor interesate să ia cunoștință de temeiurile măsurii luate, iar instanței competente, să își exercite controlul. Nu este obligatoriu ca motivarea să specifice toate elementele de fapt și de drept pertinente, în măsura în care problema dacă motivarea unui act respectă condițiile impuse de articolul 253 CE trebuie să fie apreciată nu numai prin prisma modului de redactare, ci și în raport cu contextul său, precum și cu ansamblul normelor juridice care reglementează materia respectivă [Hotărârea Curții din 6 iulie 1993, CT Control (Rotterdam) și JCT Benelux/Comisia, C-121/91 și C-122/91, Rec., p. I-3873, punctul 31, Hotărârea Curții din 2 aprilie 1998, Comisia/Sytraval și Brink's France, C-367/95 P, Rec., p. I-1719, punctul 63, și Hotărârea Tribunalului din 5 aprilie 2001, Bic și alții/Consiliul, T-82/00, Rec., p. II-1241, punctul 24].

88 În ceea ce privește primul aspect al motivului, se impune constatarea faptului că motivarea privind stabilirea cuantumului de bază al amenzii, inclusiv cuantumul suplimentar aplicat în scop disuasiv, nu este efectiv prea detaliată. Totuși, Curtea a statuat că Comisia își îndeplinește obligația de motivare dacă, în cadrul deciziei, indică elementele în funcție de care a apreciat gravitatea încălcării săvârșite, fără a avea obligația de a include în aceasta o expunere mai detaliată sau datele exprimate în cifre privind modul de calcul al amenzii (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 29 aprilie 2004, Tokai Carbon și alții/Comisia, T-236/01, T-239/01, T-244/01-T-246/01, T-251/01 și T-252/01, Rec., p. II-1181, punctul 252 și jurisprudența citată).

89 În speță, Comisia a prezentat în considerentul (542) al deciziei motivele care au determinat-o să concluzioneze în sensul că încălcarea avea un caracter foarte grav, și anume natura însăși a restricțiilor evidente în calea concurenței constatate. În plus, aceasta a explicat, în același considerent, motivul pentru care nu examinase piața geografică și impactul încălcării, făcând referire la jurisprudența conform căreia, în cazul unor restricții flagrante, încălcarea poate fi calificată ca fiind foarte gravă fără să fie necesar ca astfel de comportamente să fie caracterizate printr-o piață geografică sau printr-un impact deosebit (Hotărârea Tribunalului din 18 iulie 2005, Scandinavian

Airlines System/Comisia, T-241/01, Rec., p. II-2917, punctele 84 și 85, și Hotărârea Tribunalului din 27 iulie 2005, Brasserie nationale și alții/Comisia, T-49/02-T-51/02, Rec., p. II-3033, punctele 178 și 179). Rezultă că, în lumina acestei jurisprudențe, Comisia a motivat suficient calificarea încălcării ca fiind „foarte gravă".

90 Totuși, în primul rând, este de dorit ca Comisia să consolideze motivarea referitoare la calculul amenzii pentru a permite întreprinderilor să cunoască în mod detaliat modul de calcul al amenzii care le este aplicată. Într-un mod mai general, acest lucru poate contribui la transparența acțiunii administrative și la facilitarea exercitării de către Tribunal a competenței sale de fond, care trebuie să îi permită acestuia să aprecieze, alături de legalitatea deciziei atacate, caracterul adecvat al amenzii aplicate (Hotărârea Curții din 16 noiembrie 2000, KNP BT/Comisia, C-248/98 P, Rec., p. I-9641, punctul 46).

91 În al doilea rând, trebuie subliniat că jurisprudența citată de Comisie face referire la Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor aplicate în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și al articolului 65 alineatul (5) [CO] (JO 1998, C 9, p. 3, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 69) și că aceasta face trimitere la perioada anterioară adoptării liniilor directoare. Orientările din 2006 au adus însă o schimbare fundamentală a metodologiei pentru calculul amenzilor. În special, clasificarea încălcărilor în trei categorii („minore", „grave" și „foarte grave") a fost suprimată și a fost introdus un interval cuprins între 0 % și 30 %, cu scopul de a permite o diferențiere mai nuanțată. În plus, cuantumul de bază al amenzii este în prezent „legat de o proporție din valoarea vânzărilor, determinată în funcție de gradul de gravitate al încălcării, multiplicată cu numărul de ani în cursul cărora a avut loc încălcarea" (punctul 19 din Orientările din 2006). Ca regulă generală, „proporția din valoarea vânzărilor luată în calcul se fixează la un nivel de maximum 30 %" (punctul 21). În ceea ce privește acordurile orizontale de stabilire a prețului, de împărțire a piețelor și de limitare a producției, „care se numără, prin însăși natura lor, printre restrângerile cele mai grave ale concurenței", proporția din vânzări luată în calcul trebuie să se situeze, în general, „la limita superioară a intervalului" (punctul 23).

92 În aceste condiții, Comisia nu mai poate, în principiu, să se limiteze să motiveze doar calificarea încălcării ca fiind „foarte gravă” și să nu motiveze alegerea proporției din vânzări luată în considerare. Astfel, după cum s-a indicat mai sus, corolarul marjei de apreciere de care dispune Comisia în materie de amenzi reprezintă o obligație de motivare care permite justițiabilului să ia cunoștință de temeiurile măsurii luate, iar Tribunalului, să își exercite controlul.

93 În speță, se impune constatarea faptului că în considerentul (543) al deciziei, Comisia a stabilit această rată la un nivel puțin mai ridicat decât jumătatea intervalului, și anume la 17 %, motivând alegerea sa doar în temeiul naturii „foarte grave” a încălcării. Totuși, Comisia nu a explicat mai detaliat modalitatea în care calificarea încălcării ca fiind „foarte gravă” a determinat-o să stabilească rata la 17 %, iar nu la un procent situat în mod clar deasupra „limit[ei] superioar[e] a intervalului”. Această motivare nu poate fi suficientă decât în situația în care Comisia aplică o rată foarte apropiată de limita inferioară a intervalului prevăzut pentru încălcările cele mai grave, aspect care este în plus foarte favorabil reclamantei. Astfel, în acest caz, nu este necesară o motivare suplimentară, care depășește motivarea inerentă în cadrul orientărilor. În schimb, în cazul în care Comisia ar fi dorit să aplice o rată mai ridicată, ar fi trebuit să prezinte o motivare mai detaliată.

94 Dat fiind că, în ceea ce privește cuantumul suplimentar aplicat în scop disuasiv, considerentul (556) al deciziei face referire la considerentul (542) și că limita inferioară a intervalului este aceeași, aprecierile precedente se aplică în egală măsură criticilor referitoare la motivarea furnizată pentru stabilirea acestui cuantum. În consecință, primul aspect al motivului trebuie respins.

95 În ceea ce privește cel de al doilea aspect al motivului referitor la dificultăți economice și financiare ale reclamantei, potrivit unei jurisprudențe constante, trebuie efectuată o distincție între critica întemeiată pe nemotivare sau pe insuficiența motivării și cea întemeiată pe inexactitatea motivelor deciziei ca urmare a unei erori privind situația de fapt sau în aprecierea juridică. Acest din urmă aspect are legătură cu examinarea

legalității pe fond a deciziei atacate, iar nu cu încălcarea normelor fundamentale de procedură și, în consecință, nu poate constitui o încălcare a articolului 253 CE (Hotărârea Comisia/Sytraval și Brink's France, punctul 87 de mai sus, punctele 67 și 72, și Hotărârea Tribunalului din 7 noiembrie 1997, Cipeke/Comisia, T-84/96, Rec., p. II-2081, punctul 47).

96 În speță, Comisia a răspuns la argumentele reclamantei în considerentul (632) al deciziei, în care aceasta a constatat că amenda nu reprezenta decât 3,76 % din cifra sa de afaceri mondială în 2006, aspect care poate fi considerat ca îndeplinind obligația de motivare. În cazul în care s-ar admite că acest simplu calcul nu este suficient pentru a determina capacitatea de plată a reclamantei, această circumstanță ar avea legătură cu examinarea legalității pe fond a deciziei, iar nu cu nemotivarea (a se vedea punctul 165 și următoarele de mai jos). Prin urmare, al doilea aspect al motivului trebuie respins.

97 Rezultă că al treilea motiv trebuie respins.

4. *Cu privire la al patrulea motiv întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare*

98 Cel de al patrulea și cel de al cincilea motiv privesc pretinse încălcări ale dreptului la apărare. În cadrul celui de al patrulea motiv, întemeiat pe o încălcare a dreptului la o procedură echitabilă și a principiului general al bunei administrări, reclamanta pune în discuție imparțialitatea Comisiei.

a) Argumentele părților

99 Reclamanta pretinde că, dat fiind că o mare parte din DDC-urile în cauză fuseseră solicitate de agenți ai Comisiei, aceasta ar fi trebuit să se desesizeze în favoarea autorităților belgiene din domeniul concurenței. Astfel, Comisia, care, conform propriei declarații, ar fi victima practicilor în litigiu, ar fi fost în această cauză în același timp judecător și parte. În consecință, ar exista un risc obiectiv de părtinire.

100 În opinia reclamantei, dovedirea acestei părtiniri se deduce în special din împrejurarea că același caz a fost utilizat de mai multe ori de Comisie, ceea ce i-ar fi permis să majoreze în mod artificial numărul de încălcări constatate. În plus, riscul de părtinire ș-ar fi găsit concretizat în faptul că, în ansamblul său, decizia ar formula o apreciere extrem de severă a situației, în timp ce, în realitate, practicile în cauză ar fi fost foarte marginale.

101 În sfârșit, într-un document intitulat „Observații cu privire la raportul de ședință" și în cadrul ședinței, reclamanta a susținut că, după adoptarea deciziei, agenți ai Comisiei de toate rangurile și chiar și un membru al Comisiei care și-a încheiat activitatea au solicitat în continuare DDC-uri de la societăți care furnizează servicii de mutări.

102 Comisia susține că, în ceea ce privește pretinsul risc obiectiv de părtinire, argumentul este inoperant în calitate de motiv de anulare și este nefondat.

b) Aprecierea Tribunalului

103 Reclamanta arată că comportamentul Comisiei a determinat o restricționare gravă a exercitării dreptului său la apărare și că decizia ar trebui, așadar, să fie anulată. Or, o astfel de pretenție este lipsită de temei.

104 Astfel, reclamanta nu a repus în discuție competența Comisiei, în speță, de a adopta o decizie privind o procedură de aplicare a articolului 81 CE. În plus, rezultă din jurisprudență că pretinsa lipsă de obiectivitate din partea Comisiei nu constituie o încălcare a dreptului la apărare care poate să determine anularea deciziei atacate, ci intră sub incidența examinării desfășurate în cadrul controlului cu privire la aprecierea mijloacelor de probă sau la motivarea deciziei (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 30 septembrie 2003, Atlantic Container Line și alții/Comisia, T-191/98, T-212/98-T-214/98, Rec., p. II-3275, punctul 464 și jurisprudența citată).

105 În consecință, prezentul motiv este inoperant în calitate de motiv de anulare.

106 Cu titlu suplimentar, trebuie subliniat că acest motiv este în egală măsură nefondat. Astfel, elementele invocate de reclamantă nu sunt de natură să demonstreze că pretinsa idee preconcepută a Comisiei sau a unuia dintre agenții săi ar fi fost exprimată în decizie (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 20 martie 2002, ABB Asea Brown Boveri/Comisia, T-31/99, Rec., p. II-1881, punctul 105). Afirmația conform căreia Comisia ar fi „majorat în mod artificial numărul de încălcări constatate" este nefondată. În cazul în care, pentru aceeași mutare, în privința căreia a fost stabilit un DDC sau a fost plătit un comision, în tabelul din anexa la decizie apar mai multe documente, acest lucru nu „majorează" încălcarea, ci indică doar faptul că mai multe documente privesc aceeași mutare. În ceea ce privește argumentul conform căruia practicile în cauză nu erau răspândite, ci „foarte marginale", este suficient să se constate că înțelegerea a fost în vigoare timp de aproximativ 20 de ani și că ar fi afectat aproape 30 % din piață (a se vedea punctul 71 de mai sus), precum și să se facă trimitere la afirmațiile reclamantei, potrivit cărora practica răspundea unei cereri a pieței și era atât de răspândită încât ar fi fost „extrem de dificil să se refuze furnizarea acestor DDC-uri fără asumarea riscului de a provoca neplăcere clienților [săi] și de a-i pierde". În sfârșit, în ceea ce privește argumentele invocate de reclamantă cu ocazia prezentării observațiilor referitoare la raportul de ședință și în cadrul ședinței, trebuie să se constate că nici acestea nu sunt susceptibile să susțină afirmația sa conform căreia Comisia a fost părtinitoare în cursul investigației cazului. În această privință, reclamanta nu demonstrează modul în care comportamentul imputat anumitor agenți,

presupunând că acesta ar fi dovedit, ar fi putut să aducă atingere dreptului la o procedură echitabilă.

107 Rezultă că al patrulea motiv trebuie respins.

5. *Cu privire la al cincilea motiv întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare*

108 Al cincilea motiv este întemeiat pe încălcarea dreptului de acces la dosar și a principiului bunei administrări.

a) Argumentele părților

109 Reclamanta impută Comisiei că i-a refuzat accesul la răspunsurile la comunicarea privind obiecțiunile formulate de ceilalți destinatari ai acesteia, precum și la răspunsurile la solicitările de informații din partea Comisiei. Dosarul de investigare ar fi fost alcătuit, în esență, din înscrisuri, din documente și din declarații provenind de la una dintre părțile la pretinsa înțelegere. Comisia ar fi definit cota de piață a celor 10 societăți în cauză exclusiv în temeiul cifrei de afaceri globale declarate de aceste societăți în urma solicitării de informații din anul 2005. Prin urmare, ar fi interesant să se cunoască defalcarea cifrei de afaceri aferente celorlalte societăți pentru a pune în discuție dimensiunea pieței și cotele de piață ale fiecăreia dintre societățile în cauză luate în considerare de Comisie. În orice caz, nu ar reveni Comisiei obligația de a decide singură care documente și elemente sunt utile pentru apărarea reclamantei.

110 În lipsa acordării accesului la răspunsurile părților, reclamanta consideră că Comisia ar fi trebuit cel puțin să adopte măsuri utile pentru a facilita realizarea unei comparații a cifrelor care i-au fost declarate. Din cauza refuzului care i-a fost opus reclamantei, aceasta nu ar fi putut să controleze în mod eficace cifrele luate în considerare de Comisie. Cunoașterea acestor cifre i-ar fi permis reclamantei să conteste în mod util prezumția Comisiei referitoare la atingerea semnificativă adusă comerțului dintre statele membre.

111 Comisia susține că datele exprimate în cifre privind dimensiunea pieței nu sunt elemente incriminatorii sau dezincriminatorii. Reclamanta ar fi fost afectată doar de propriul răspuns, întrucât, în ceea ce privește stabilirea amenzilor, ar fi fost luată în calcul doar valoarea vânzărilor sale, fără a se ține seama de contractele de subcontractare. Prin urmare, cifrele furnizate de ceilalți participanți la înțelegere ar fi lipsite de relevanță pentru reclamantă.

b) Aprecierea Tribunalului

112 Reclamanta arată, în esență, că refuzul opus de Comisie în privința cererii sale de acces la răspunsurile celorlalți destinatari la comunicarea privind obiecțiunile, precum și la răspunsurile la solicitările de informații constituie o încălcare a dreptului său la apărare, în măsura în care Comisia nu a adoptat măsuri utile pentru a facilita realizarea unei comparații a cifrelor care i-au fost declarate.

113 În această privință, rezultă din jurisprudență că dreptul la apărare, care constituie un principiu fundamental al dreptului comunitar și trebuie respectat în orice împrejurare, în special în orice procedură susceptibilă să conducă la aplicarea unor sancțiuni, chiar dacă este vorba despre o procedură administrativă, impune ca întreprinderii în cauză să i se fi oferit posibilitatea să își prezinte în mod eficient punctul de vedere asupra caracterului veridic și pertinent al faptelor, al obiecțiunilor și al circumstanțelor invocate de Comisie (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 26 aprilie 2007, Bolloré

și alții/Comisia, T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 și T-136/02, Rep., p. II-947, punctul 66 și jurisprudența citată).

114 În ceea ce privește, în special, răspunsurile la o comunicare privind obiecțiunile, Tribunalul a statuat că, în cazul în care Comisia intenționează să se întemeieze pe un fragment dintr-un răspuns la o comunicare privind obiecțiunile sau pe un document anexat la un astfel de răspuns pentru stabilirea existenței unei încălcări într-o procedură având ca obiect aplicarea articolului 81 alineatul (1) CE, trebuie să se permită celorlalte întreprinderi implicate în această procedură să se pronunțe cu privire la un astfel de element de probă (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 27 septembrie 2006, Jungbunzlauer/Comisia, T-43/02, Rec., p. II-3435, punctul 343 și jurisprudența citată).

115 În această privință, trebuie subliniat că, cu excepția elementelor de probă conținute în „scrisoarea de expunere a faptelor", transmisă reclamantei la 23 august 2007, decizia nu se întemeiază pe niciun fapt, pe nicio obiecțiune sau circumstanță care nu era inclusă deja în comunicarea privind obiecțiunile. În ceea ce privește „scrisoarea de expunere a faptelor", reclamanta nu contestă afirmațiile Comisiei conform cărora acest document nu a adăugat nicio obiecțiune, ci se limitează doar să menționeze elemente de probă suplimentare în temeiul cărora reclamanta a putut să își exprime punctul de vedere.

116 În ceea ce privește cifrele de afaceri și cotele de piață în privința cărora reclamanta consideră că ar fi necesar să se cunoască defalcarea pentru a pune în discuție dimensiunea pieței și cotele de piață ale fiecăreia dintre societățile în cauză, trebuie să se constate că datele exprimate în cifre utilizate în considerentele (89) și (373) ale deciziei pentru a dovedi caracterul semnificativ al atingerii aduse schimburilor dintre statele membre erau deja prezente în comunicarea privind obiecțiunile.

117 În consecință, Comisia nu s-a întemeiat pe răspunsurile la comunicarea privind obiecțiunile pentru a stabili existența încălcării, ci s-a bazat pe cifre deja cunoscute de reclamantă.

118 Totuși, se impune constatarea faptului că, în temeiul exclusiv al comunicării privind obiecțiunile, reclamanta nu a avut posibilitatea să conteste cifrele utilizate de Comisie pentru a demonstra atingerea semnificativă adusă comerțului. Astfel, o întreprindere individuală în cauză nu are deloc posibilitatea de a verifica dacă cifrele de afaceri și cotele de piață consolidate ale tuturor membrilor unei înțelegeri depășesc pragurile de 40 de milioane de euro sau de 5 %. Fiecare întreprindere poate contesta cu certitudine doar propriile cifre. Prin urmare, pentru a contesta dimensiunea pieței și cotele de piață ale celorlalte societăți în cauză și pentru a-și susține propriile argumente cu privire la aceste cifre, cunoașterea defalcării cifrei de afaceri aferente celorlalte societăți este indispensabilă, în lipsa acesteia reclamanta nefiind în măsură să își facă cunoscut în mod util punctul de vedere asupra caracterului veridic și pertinent al faptelor, al obiecțiunilor și al circumstanțelor invocate de Comisie.

119 În cadrul unei măsuri de organizare a procedurii, Tribunalul a invitat, prin urmare, Comisia să îi transmită fragmentele relevante ale versiunilor neconfidențiale ale răspunsurilor la comunicarea privind obiecțiunile formulate de ceilalți destinatari ai deciziei, precum și răspunsurile la solicitările de informații, în măsura în care aceste răspunsuri priveau cifrele utilizate de Comisie în comunicarea privind obiecțiunile. Aceste documente au fost depuse la dosar, astfel încât reclamanta era în măsură să ia cunoștință de ele. Or, la punctul 57 de mai sus, s-a precizat că, în cadrul ședinței, reclamanta a confirmat că nu a dedus niciun argument din documentele prezentate de Comisie.

120 În aceste condiții, trebuie să se considere că nu a fost încălcat dreptul la apărare al reclamantei.

121 Astfel, rezultă, desigur, din jurisprudență că orice încălcare a dreptului la apărare intervenită în etapa procedurii administrative nu poate fi remediată prin simplul fapt că accesul la elementele în cauză a fost făcut posibil într-o etapă ulterioară și în special în cursul procedurii jurisdicționale referitoare la o eventuală acțiune având ca obiect anularea deciziei contestate (Hotărârea Curții din 7 ianuarie 2004, Aalborg Portland și alții/Comisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, Rec., p. I-123, punctul 104).

122 Totuși, pentru a evalua dacă nedivulgarea unui document a putut să aducă atingere apărării unei întreprinderi în cauză în cursul procedurii administrative, trebuie să se facă o diferențiere între accesul la documente susceptibile de a dezincrimina întreprinderea și accesul la documente care dovedesc existența încălcării imputate (Hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia, punctul 121 de mai sus, punctul 130).

123 În ceea ce privește aceste din urmă documente, Curtea a subliniat că revine întreprinderii în cauză sarcina să demonstreze că rezultatul la care a ajuns Comisia în cadrul deciziei sale ar fi fost diferit dacă un document netransmis și pe care Comisia s-a întemeiat pentru sancționarea acestei întreprinderi trebuia să fie îndepărtat ca mijloc de probă incriminator (Hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia, punctul 121 de mai sus, punctul 73). Această concluzie se impune *a fortiori* atunci când nu este vorba despre documente pe care Comisia s-a întemeiat pentru a demonstra existența încălcării imputate, ci de documente care ar putea repune în discuție existența unei încălcări a articolului 81 alineatul (1) CE pentru motivul absenței caracterului semnificativ al atingerii aduse comerțului. Or, reclamanta nici măcar nu a încercat să furnizeze o astfel de probă (a se vedea punctul 119 de mai sus).

124 În consecință, se impune respingerea prezentului motiv.

125 În ceea ce privește cererea reclamantei de a se dispune depunerea dosarului administrativ complet la grefa Tribunalului, trebuie să se constate că Tribunalul a admis cererea sa în măsura în care privea fragmentele relevante ale răspunsurilor la comunicarea privind obiecțiunile formulate de ceilalți destinatari ai deciziei, precum și răspunsurile la solicitările de informații din partea Comisiei. În rest, reclamanta nu a oferit explicații cu privire la relevanța documentelor solicitate, iar cererea sa trebuie, prin urmare, să fie respinsă.

B — *Motive prin care se urmărește anularea sau reducerea amenzii*

126 Reclamanta invocă patru motive subsidiare, primul vizând anularea amenzii, iar următoarele, cu titlu încă mai subsidiar, referindu-se la reducerea substanțială a amenzii.

1. *Cu privire la atingerea semnificativă adusă comerțului și concurenței*

a) Argumentele părților

127 Reclamanta amintește că, pentru ca o înțelegere să intre sub incidența interdicției prevăzute la articolul 81 CE, atingerea adusă concurenței și afectarea comerțului dintre statele membre trebuie să fie semnificative.

128 Comisia face trimitere la argumentele sale referitoare la primul motiv.

b) Aprecierea Tribunalului

129 Se impune constatarea faptului că prezentul motiv are în vedere, în realitate, două condiții de aplicare a articolului 81 alineatul (1) CE. Trebuie să se facă, așadar, trimitere la observațiile prezentate în cadrul aprecierii primului motiv (punctul 47 și următoarele de mai sus), unde au fost examinate și respinse criticile formulate de reclamantă.

2. *Cu privire la gravitate*

a) Argumentele părților

130 Reclamanta susține că gravitatea încălcărilor trebuie stabilită în funcție de un număr mare de elemente și în special în funcție de circumstanțe specifice ale cauzei și de contextul său. Or, Comisia nu ar fi ținut seama de aceste principii și nu ar fi făcut referire decât la un singur criteriu, și anume natura proprie a încălcării.

131 În ceea ce privește acordurile de stabilire directă a prețurilor, reclamanta pretinde că prețurile minime pe care societatea Allied Arthur Pierre ar fi dorit să le impună nu au fost respectate de niciuna dintre părți. În plus, practicile sancționate nu ar fi determinat o creștere reală a prețurilor de vânzare. În consecință, amenda ar fi în totalitate disproporționată în raport cu amploarea efectivă a practicilor denunțate, cu efectul lor real pe piață și asupra concurenței, precum și în raport cu numărul de încălcări constatate. Comisia ar fi încălcat și principiul egalității de tratament prin faptul că a inclus în calculul amenzii, doar pentru reclamantă, cifra de afaceri realizată pentru activități care nu făceau obiectul încălcării și prin faptul că a oferit avantaje altor operatori, în special societăților Allied Arthur Pierre și Interdean, implicate într-o măsură mai importantă în înțelegere. În sfârșit, Comisia nu ar fi demonstrat impactul concret al înțelegerii asupra pieței, în pofida faptului că acest efect poate fi măsurat.

132 Comisia arată că toate aceste argumente sunt inoperante, întrucât este vorba despre încălcări grave prin esența lor, precum stabilirea prețurilor și împărțirea piețelor.

133 Comisia arată de asemenea că jurisprudența a subliniat mereu marja de apreciere extinsă de care dispune aceasta în materia stabilirii amenzilor. În speță, în temeiul acestei jurisprudențe, Comisia nu ar fi luat în considerare pentru stabilirea procentului

din vânzări care determină cuantumul amenzii (17 %) decât caracterul „foarte grav" al încălcării din cauza naturii restricțiilor respective. Luarea în considerare a altor factori ar fi determinat în plus stabilirea unui procent mai ridicat. În schimb, în cadrul acestei aprecieri, nu s-a ținut seama de impactul încălcării. În plus, cotele de piață ar fi lipsite de relevanță pentru stabilirea amenzii.

b) Aprecierea Tribunalului

134 Reclamanta susține că Comisia a determinat în mod eronat gravitatea încălcării întemeindu-se doar pe natura sa intrinsecă.

135 În această privință, trebuie subliniat că, în considerentul (542) al deciziei, Comisia arată că acordurile sau practicile concertate care implică tipul de restricție constatată în prezenta cauză pot fi calificate în considerarea simplului temei al naturii lor intrinsece ca fiind „foarte grave", fără a fi necesar ca astfel de comportamente să se caracterizeze printr-o piață geografică sau printr-un impact deosebit. În susținerea acestei afirmații, Comisia citează, atât în decizie, cât și în memoriul în apărare, Hotărârea Scandinavian Airlines System/Comisia, menționată la punctul 89 de mai sus.

136 În această hotărâre, Tribunalul a constatat că aprecierea gravității încălcării trebuie efectuată ținând seama în special de natura restrângerilor concurenței, că gravitatea încălcării poate fi stabilită prin referire la natura și la obiectul comportamentelor abuzive și că rezultă dintr-o jurisprudență constantă că elementele care alcătuiesc obiectul unui comportament pot avea mai mare importanță în scopul stabilirii cuantumului amenzii decât cele care privesc efectele acestui comportament (a se vedea punctul 83 din hotărâre și jurisprudența citată).

137 În speță, încălcarea avea ca obiect stabilirea prețurilor și împărțirea pieței. O astfel de încălcare evidentă a dreptului concurenței este, prin natura sa, deosebit de gravă.

138 În plus, spre deosebire de Liniile directoare din 1998, Orientările din 2006 nu mai menționează necesitatea, în vederea aprecierii gravității, de a se ține seama de „capacitatea economică efectivă a autorilor încălcării de a cauza prejudicii semnificative altor operatori", nici de „impactul real [al încălcării] asupra pieței, atunci când acesta poate fi măsurat".

139 Or, Orientările din 2006 prevăd în mod expres, la punctul 20, că „evaluarea gravității se face caz cu caz pentru fiecare tip de încălcare, ținându-se seama de toate circumstanțele relevante în cazul respectiv". În plus, la punctul 91 de mai sus, s-a arătat deja că Orientările din 2006 au adus o schimbare fundamentală a metodologiei pentru calculul amenzilor. În special, clasificarea încălcărilor în trei categorii („minore", „grave" și „foarte grave") a fost eliminată și a fost introdus un interval cuprins între 0 % și 30 %, cu scopul de a permite o diferențiere mai nuanțată. Potrivit punctului 19 din Orientările din 2006, cuantumul de bază al amenzii trebuie să fie „legat de o proporție din valoarea vânzărilor, determinată în funcție de gradul de gravitate al încălcării". Ca regulă generală, „proporția din valoarea vânzărilor luată în calcul se fixează la un nivel de maximum 30 %" (punctul 21 din orientări).

140 Prin urmare, Comisia nu poate utiliza marja de apreciere de care dispune în materie de impunere a amenzilor și nu poate determina astfel rata precisă, situată între 0 % și 30 %, fără a ține seama de circumstanțele specifice ale cauzei. Astfel, punctul 22 din Orientările din 2006 prevede că, „[p]entru a decide dacă proporția din valoarea vânzărilor care trebuie luată în calcul într-un anumit caz ar trebui să se situeze la limita inferioară sau la cea superioară a intervalului menționat anterior, Comisia ține seama de un anumit număr de factori precum natura încălcării, cota de piață cumulată a tuturor părților în cauză, sfera geografică a încălcării și punerea în aplicare sau nu a încălcării".

141 Această dificultate de a stabili un procent precis este într-o anumită măsură redusă în cazul acordurilor orizontale secrete de stabilire a prețurilor și de împărțire a pieței în care, în temeiul punctului 23 din Orientările din 2006, proporția din vânzări luată în calcul se situează, în general, „la limita superioară a intervalului". Rezultă din cuprinsul acestui punct că, pentru restrângerile cele mai grave ale concurenței, rata ar trebui să fie cel puțin mai mare de 15 %.

142 În speță, nu este necesar să se anuleze decizia în această privință ca urmare a faptului că rata de 17 % a fost stabilită exclusiv în temeiul naturii grave, prin esența sa, a încălcării. Astfel, atunci când Comisia se limitează să aplice o rată egală sau aproape egală cu rata minimă prevăzută pentru restrângerile cele mai grave ale concurenței, nu este necesar să se țină seama de elemente sau de circumstanțe suplimentare. Acest lucru s-ar impune doar în cazul în care ar trebui luată în considerare o rată mai ridicată. În această privință, reclamanta nu pretinde în mod sigur că Comisia ar fi trebuit să stabilească o rată mai ridicată, iar Comisia nu a solicitat Tribunalului să majoreze cuantumul amenzii.

143 În consecință, motivul întemeiat pe stabilirea în mod abstract a gravității încălcării trebuie să fie respins.

144 În ceea ce privește motivul întemeiat pe o pretinsă încălcare a principiului egalității, este suficient să se constate că societatea Allied Arthur Pierre a beneficiat de o reducere în temeiul Comunicării din 2002 privind cooperarea ca urmare a cooperării sale cu Comisia. În ceea ce privește societatea Interdean, Tribunalul va examina problema privind motivul pentru care a fost acordată o reducere acestei societăți, iar nu reclamantei, în cadrul celui de al patrulea motiv subsidiar (punctul 170 și următoarele de mai jos). În sfârșit, afirmația conform căreia Comisia a inclus în calculul amenzii, doar în privința reclamantei, cifra de afaceri realizată pentru activități care nu sunt afectate de încălcare este contestată de aceasta ca neavând un temei de fapt. În această privință, rezultă din decizie că cifra de afaceri globală a reclamantei și, așadar, activitatea sa independentă de serviciile de mutări internaționale în Belgia a fost luată în considerare doar pentru a calcula plafonul de 10 %. Prin urmare, această critică trebuie de asemenea să fie respinsă.

3. *Cu privire la circumstanțele atenuante*

a) Argumentele părților

145 Reclamanta invocă trei circumstanțe atenuante.

146 În primul rând, reclamanta subliniază că împrejurarea că ea a adoptat fără întârziere măsurile necesare pentru a se conforma normelor dreptului comunitar al concurenței ar fi putut fi luată în considerare ca circumstanță atenuantă.

147 În al doilea rând, Comisia nu ar fi ținut seama de faptul că DDC-urile erau emise, întrucât acestea răspundeau unei cereri a pieței. Comisia nu ar putea pretinde că o practică atât de răspândită în cadrul serviciilor sale ar fi rămas total necunoscută acesteia pentru un timp atât de îndelungat. Împrejurarea ar fi, așadar, de natură să susțină și să întărească convingerea că practica nu era ilicită, din moment ce aceasta era solicitată de agenți ai serviciilor publice.

148 În al treilea rând, reclamanta susține că nu a contestat niciodată materialitatea încălcărilor.

149 Comisia respinge aceste argumente.

b) Aprecierea Tribunalului

150 În cadrul prezentului motiv, precum în cadrul primului și al celui de al doilea aspect al celui de al doilea motiv principal, reclamanta invocă trei circumstanțe atenuante.

Încetarea practicii ilicite

151 În ceea ce privește încetarea practicii ilicite de către reclamantă, trebuie să se considere că aceasta nu constituie o circumstanță atenuantă care justifică o reducere a amenzii.

152 Astfel, după cum Comisia a evidențiat în mod întemeiat, punctul 29 prima liniuță din Orientările din 2006 prevede că, dacă cuantumul de bază al amenzii poate fi redus atunci când întreprinderea implicată face dovada că a încetat încălcarea de la primele intervenții ale Comisiei, circumstanța atenuantă în cauză „nu se aplică acordurilor sau practicilor de natură secretă (în special cartelurilor)". În plus, beneficiul acestei circumstanțe atenuante este limitat la cazurile în care încălcarea încetează ca urmare a primelor intervenții ale Comisiei. Or, reclamanta a participat la încălcare până la 8 septembrie 2003, în timp ce inspecțiile au avut loc după această dată, și anume la 16 septembrie 2003.

Convingerea cu privire la legalitatea practicii ilicite

153 Conform punctului 29 ultima liniuță din Orientările din 2006, „[c]uantumul de bază al amenzii poate fi redus […] atunci când comportamentul anticoncurențial a fost autorizat sau încurajat de autoritățile publice sau de reglementare".

154 Reclamanta pretinde că faptul că Comisia ar fi avut cunoștință despre practica ilicită și că ar fi tolerat-o ani de zile ar fi determinat-o pe reclamantă să creadă în mod legitim, chiar dacă în mod eronat, în caracterul legal al acestei practici. În plus, această practică nu ar fi făcut altceva decât să răspundă unei cereri a pieței.

155 În această privință, Comisia subliniază în mod întemeiat că persoana care se află în contact cu furnizorul, de exemplu, agentul Comisiei, nu reprezintă adevăratul client al societăților furnizoare de servicii de mutări. În considerentul (264) al deciziei, aceasta arată că revine întreprinderii sau instituției publice care plătește suma aferentă mutării sarcina de a alege o societate furnizoare de servicii de mutări. Numeroase întreprinderi și instituții publice solicită prezentarea mai multor oferte tocmai în scopul de a-și garanta posibilitatea de a alege. În consecință, argumentele conform cărora DDC-urile erau emise întrucât răspundeau unei cereri a pieței sau conform cărora acestea ar fi fost prezentate doar după ce clientul făcuse alegerea sa trebuie respinse.

156 Aspectul că agenți ai unei instituții ar fi solicitat DDC-uri nu poate fi invocat, așadar, de reclamantă, care ar fi trebuit să aibă cunoștință de faptul că astfel de solicitări nu puteau fi formulate în numele sau la cererea instituțiilor, întrucât acestea erau în mod evident contrare intereselor lor financiare. Astfel, cerința de a furniza trei devize era destinată tocmai să asigure un nivel minim de concurență și să evite faptul ca o singură întreprindere furnizoare de servicii de mutări să poată stabili în mod unilateral prețul aferent unei mutări.

157 În plus, chiar dacă s-ar presupune că anumite fapte cunoscute de o persoană care lucrează pentru Comisie pot fi imputate acesteia în calitate de instituție, trebuie observat că simpla cunoaștere a comportamentului anticoncurențial nu implică faptul că acest comportament a fost implicit „autorizat sau încurajat" de Comisie în sensul punctului 29 ultima liniuță din Orientările din 2006. O pretinsă inacțiune nu poate fi astfel asimilată cu un act pozitiv precum o autorizare sau o încurajare.

158 În sfârșit, reclamanta nu a demonstrat că pretinsa inacțiune a Comisiei ar fi determinat-o efectiv să creadă în caracterul legal al practicii sau că inacțiunea ar fi creat o confuzie în această privință. Astfel, rațiunea economică a obligației care revine agentului de a furniza mai multe devize este notorie. Nu este vorba despre o simplă

formalitate, ci despre un mijloc de identificare a celei mai avantajoase oferte. Prin urmare, încălcarea normelor de concurență este atât de evidentă în speță, în special în ceea ce privește DDC-urile, încât un operator diligent nu poate invoca că a avut o încredere legitimă în caracterul legal al acestei practici.

159 În orice caz, trebuie subliniat că argumentele invocate de reclamantă nu se referă decât la DDC-uri. Or, practica privind DDC-urile reprezintă doar una dintre cele trei componente ale unei încălcări complexe, unice și continue, care cuprinde de asemenea un acord scris privind prețurile și un acord referitor la plata unor comisioane.

Necontestarea faptelor

160 Spre deosebire de Comunicarea Comisiei din 18 iulie 1996 privind neaplicarea de amenzi sau reducerea cuantumului acestora în cauzele având ca obiect înțelegeri (JO C 207, p. 4), Comunicarea privind cooperarea din 2002 nu prevede o reducere pentru necontestarea materialității faptelor. Ca urmare a cooperării societății Allied Arthur Pierre, Comisia se afla deja în posesia unor elemente de probă care permiteau să se stabilească existența încălcării și faptul că reclamanta nu a contestat faptele nu a prezentat niciun fel de valoare adăugată. În acest context, Comisia a putut să considere în mod întemeiat că nu trebuia să se acorde reclamantei o reducere a amenzii ca urmare a cooperării sale.

161 În consecință, prezentul motiv trebuie respins.

4. *Cu privire la circumstanțele excepționale*

a) Argumentele părților

162 În cadrul motivelor subsidiare, reclamanta invocă, precum în cadrul celui de al treilea aspect al celui de al doilea motiv și în cadrul celui de al doilea aspect al celui de al treilea motiv, absența capacității sale de plată.

163 Comisia face trimitere la observațiile sale formulate în cadrul celui de al doilea și al celui de al treilea motiv.

b) Aprecierea Tribunalului

164 Trebuie amintit că în cadrul examinării prezentului motiv Tribunalul ia de asemenea în considerare argumentele invocate în cadrul celui de al treilea aspect al celui de al doilea motiv și în cadrul celui de al doilea aspect al celui de al treilea motiv. Reclamanta invocă, așadar, în esență, incapacitatea sa de a plăti amenda și reclamă un tratament inegal în raport cu societatea Interdean.

165 În ceea ce privește, în primul rând, pretinsa absență a capacității de plată a reclamantei, trebuie subliniat că, pentru a beneficia de o reducere excepțională a amenzii din cauza dificultăților economice în temeiul punctului 35 din Orientările din 2006, pe lângă depunerea unei cereri, trebuie îndeplinite două condiții cumulative, și anume, în primul rând, dificultatea insurmontabilă de a plăti amenda și, în al doilea rând, prezența unui „context social și economic [specific]”.

166 În ceea ce privește prima condiție, Comisia s-a limitat să observe, în considerentul (632) al deciziei, că, „[d]at fiind că amenda […] nu reprezintă decât 3,76 % din cifra de afaceri mondială a întreprinderii în 2006, această amendă nu este de natură să pună în mod iremediabil în pericol viabilitatea economică a [reclamantei]”. Prin urmare, Comisia a concluzionat că prima condiție nu era îndeplinită.

167 Or, se impune constatarea faptului că această apreciere este abstractă și nu ia deloc în considerare situația reală a reclamantei. Un simplu calcul al procentului pe care îl reprezintă amenda în raport cu cifra de afaceri mondială a întreprinderii nu poate *per se* să întemeieze concluzia conform căreia această amendă nu este de natură să pună în mod iremediabil în pericol viabilitatea economică a acesteia din urmă. Astfel, dacă acest lucru ar fi adevărat, ar fi posibil să se precizeze praguri concrete pentru aplicarea punctului 35 din Orientările din 2006. În consecință, considerentul (632) al deciziei nu este susceptibil să justifice respingerea cererii depuse de societatea Ziegler.

168 În ceea ce privește a doua condiție, Comisia a constatat în considerentele (651) și (655) ale deciziei că contextul social și economic al prezentei cauze nu prezenta un caracter specific în sensul punctului 35 din Orientările din 2006 și că, prin urmare, toate cererile având ca obiect obținerea unei reduceri a amenzii în acest temei trebuiau să fie respinse. Întrucât reclamanta nu a repus în discuție constatarea conform căreia a doua condiție nu era îndeplinită, Comisia a respins în mod întemeiat argumentele invocate de reclamantă referitoare la reducerea amenzii ca urmare a dificultăților economice și financiare ale acesteia.

169 Faptul că această motivare se regăsește în partea consacrată aprecierii situației societății Interdean, iar nu în cea care se referă la societatea Ziegler, nu este de natură să repună în discuție această concluzie. Astfel, reiese în mod clar din modul de redactare a considerentelor (651) și (655) ale deciziei că respectiva constatare făcută în cuprinsul acestora se aplică în egală măsură reclamantei.

170 În ceea ce privește, în al doilea rând, pretinsa încălcare a principiului egalității de tratament în raport cu societatea Interdean, se impune constatarea faptului că Comisia a respins cererea formulată de societatea Interdean în temeiul punctului 35 din Orientările din 2006 pentru același motiv precum cel invocat în privința reclamantei, și anume absența unui „anumit context social și economic" [a se vedea considerentul (655) al deciziei]. În această privință, nu există, așadar, nicio diferență de tratament.

171 Este adevărat că Comisia a acordat totuși societății Interdean o reducere a amenzii în temeiul punctului 37 din Orientările din 2006. Cu toate acestea, reiese din decizie că situația societății Interdean și cea a reclamantei nu sunt comparabile. În această privință, este suficient să se constate că amenda reclamantei este departe de plafonul de 10 % din cifra sa de afaceri totală, în timp ce amenda societății Interdean ar fi depășit, anterior reducerii, cu mult acest plafon.

172 În al treilea rând, reclamanta susține că situația sa s-a deteriorat de la adoptarea deciziei. Or, astfel cum reclamanta a recunoscut de altfel în mod expres în cadrul ședinței, evenimente posterioare adoptării deciziei nu sunt de natură să influențeze legalitatea acesteia. Prin urmare, acest motiv trebuie respins.

173 Rezultă din aceasta că acțiunea trebuie respinsă în totalitate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

174 Potrivit articolului 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât reclamanta a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată, inclusiv a celor aferente procedurii referitoare la măsurile provizorii, conform concluziilor Comisiei.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a opta)

declară și hotărăște:

1) Respinge acțiunea.

2) Obligă Ziegler SA la plata cheltuielilor de judecată, inclusiv a celor aferente procedurii referitoare la măsurile provizorii desfășurate în fața Tribunalului.

Papasavvas Wahl Dittrich

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 16 iunie 2011.

Semnături

Cuprins

Situația de fapt ..... II - 3515

A — Obiectul litigiului ..... II - 3515

B — Reclamanta ..... II - 3516

C — Procedura administrativă ..... II - 3517

D — Decizia ..... II - 3518

Procedura și concluziile părților ..... II - 3522

În drept ..... II - 3524

A — Motive care privesc anularea deciziei ..... II - 3524

1. Cu privire la primul motiv întemeiat pe erori vădite de apreciere și pe erori de drept în aprecierea condițiilor necesare pentru aplicarea articolului 81 alineatul (1) CE ..... II - 3524

a) Argumentele părților ..... II - 3524

b) Aprecierea Tribunalului ..... II - 3527

Observații introductive ..... II - 3528

Cu privire la atingerea semnificativă adusă comerțului dintre statele membre ..... II - 3530

— Cu privire la caracterul transfrontalier ..... II - 3531

— Cu privire la pragul de 40 de milioane de euro ..... II - 3532

— Cu privire la pragul de 5 % ..... II - 3534

2. Cu privire la al doilea motiv întemeiat pe erori vădite de apreciere și pe erori de drept în punerea în aplicare a articolului 81 alineatul (1) CE ..... II - 3537

a) Argumentele părților ..... II - 3537

b) Aprecierea Tribunalului ..... II - 3538

3. Cu privire la al treilea motiv întemeiat pe o încălcare a obligației de motivare ..... II - 3539

a) Argumentele părților ..... II - 3539

b) Aprecierea Tribunalului ..... II - 3540

4. Cu privire la al patrulea motiv întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare II - 3544

a) Argumentele părților ..... II - 3545

b) Aprecierea Tribunalului ..... II - 3545

5. Cu privire la al cincilea motiv întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare II - 3547

a) Argumentele părților ..... II - 3547

b) Aprecierea Tribunalului ..... II - 3548

B — Motive prin care se urmărește anularea sau reducerea amenzii ..... II - 3552

1. Cu privire la atingerea semnificativă adusă comerțului și concurenței ..... II - 3552

a) Argumentele părților ..... II - 3552

b) Aprecierea Tribunalului ..... II - 3552

2. Cu privire la gravitate ..... II - 3553

a) Argumentele părților ..... II - 3553

b) Aprecierea Tribunalului ..... II - 3554

3. Cu privire la circumstanțele atenuante ..... II - 3557

a) Argumentele părților ..... II - 3557

b) Aprecierea Tribunalului ..... II - 3557

Încetarea practicii ilicite ..... II - 3558

Convingerea cu privire la legalitatea practicii ilicite ..... II - 3558

Necontestarea faptelor ..... II - 3560

4. Cu privire la circumstanțele excepționale ..... II - 3561

a) Argumentele părților ..... II - 3561

b) Aprecierea Tribunalului ..... II - 3561

Cu privire la cheltuielile de judecată ..... II - 3563